

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «20» маусым күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №33**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 19 маусым сағат 20:00-ден 20 маусым сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 19.06.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Алданбергенова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «20» маусымға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар дақтары жатыр. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4875 м биіктікте болды. Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,6 °С жоғарылады, орташа түнгі ауа температурасы 1,5 °С жоғарылады. Мұздықтардың еруі шамалы жоғарылады. Өткінші жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (5-20 мм). Найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Іле Алатауының орта таулы және төмен таулы аймақтарында қарқынды және ұзақ жауын-шашын жауған кезде сел түзілуі мүмкін. Кіші Алматы және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериялды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік пен орташа түнгі ауа температуралары 0,4 °С төмендеді. Мұздықтардың еруі шамалы жоғарылады. Өткінші жаңбыр (5-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С жоғарылады, орташа түнгі ауа температурасы 1,2 °С төмендеді. Өткінші жаңбыр (5-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу алатауының батыс, солтүстік және оңтүстік бөліктерінде қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,3-1,7 °С жоғарылады, орташа түнгі 0,2-2,0 °С дейін жоғарылады. Мұздықтардың еруі шамалы жоғарылады. Өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм). Найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар дақтары жатыр. Ауа температуралары жоғарылады, орташа тәуліктік ауа температурасы 2,1 °С, орташа түнгі ауа температурасы 0,5 °С өсті. Мұздықтардың еруі шамалы жоғарылады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (3-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары. Ауа температуралары жоғарылады, орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С, орташа түнгі ауа температурасы 1,3 °С. Мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Ауа температуралары шамамен өзгерген жоқ. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,9 °С жоғарылады, орташа түнгі 0,4 °С төмендеді. Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар дақтары жатыр. Ауа температуралары жоғарылады, орташа тәуліктік 3,4 °С өсті, орташа түнгі 1,0 °С өсті. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті

		сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Қар дақтары жатыр. Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде ауаның орташа тәуліктік температурасы 2,2 °С, түнгі орташа 1,6 °С көтерілді, оңтүстік-шығыс бөлігінде ауаның орташа тәуліктік температурасы 2,9 °С жоғарылады, түнгі орташа 2,8 °С жоғарылады. Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «20» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Өткінші жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (5-20 мм). Найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с, күндіз кей уақытта екпіні 23-28 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгей Алатау	Өткінші жаңбыр (5-14 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с, күндіз кей уақытта екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Өткінші жаңбыр (5-14 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с, күндіз кей уақытта екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм). Найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 22-27 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 17-22 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (3-8 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан соғатын жел оңтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 25-30 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (3-8 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан соғатын жел оңтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 25-30 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, күндіз 29-34 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, кей жерлерде 15, күндіз 28-33 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстіктен, оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25 градус жылы, күндіз қатты ыстық 30-35, кей жерлерде 38 градус.
Қазақстандық Алтай	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, кей жерлерде 15 градус жылы, күндіз 28-33 градус жылы, кей жерлерде 36 градус қатты ыстық.